

drugim, imeti svoje stalne nazore, da se ne bode sukal po vetru kakor petelin na strehi. — To in še veliko drugega bi „Učit. Tov.“ rad svojim čitateljem povedal; ker je pa prostor otesnjen in omejen in se vse ne more povedati v eni sami številki, ne ostaja tedaj nič drugega, nego da se naročite na „Tovariša“ za celo leto ali vsaj za pol leta. Neradi mnogo obetamo, ker potem bi ne mara preveč od nas pričakovali, pa kar bode moči, bode „Tov.“ prinašal različnega berila, temu to, onemu drugo na ljubav in korist. Že doslej je, ne da bi se hvalili, več donašal kot obetal. Vsaj odlični narodnjaki nam pravijo tako. Slava — se vé — bodi zato našim dopisnikom! Gradiva nam ni nikdar manjkalo, marveč je nekako ostajalo, a sčasoma je prišlo vse na versto. Nanašaje se na skazano ljubav in prijaznost in na obetano pomoč se zopet lotimo sitnega vredovanja slovenskega šolskega lista. Vi spoštovani rodoljubi, ki sicer ne potrebujete našega lista, nikar ne zapuščajte učiteljev, marveč ostanite jim zvesti; a vi mili sodrugi, skerbite, da se list čedalje bolj širi v učiteljskih krogih, kjer morda prodira boljše spoznanje; nikarte, da bi se Vam oponašalo: Kaj hočete vi s svojo narodnostjo, saj še jednega lista v svojem jeziku nimate! Poglavitno to je, kar nam poleg svésti o dobri reči dela pogum, da vstrajamo pri svojem poslu. Slovenski rodoljubi, mislim, da se razumemo; tedaj to tudi pokažite v djani, in berž ko berž se naročite na „Učit. Tov.“ za prihodnje leto. Narodni ponos nekako tirja tudi od Vas, da pomagate slovenskemu učiteljstvu pri izdajanji lastnega šolskega lista. Razdelimo breme in tako ga bodemo nosili laže. Velja pa „Učit. Tov.“ za celo leto 3 gl. a za pol leta 1 gl. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, **Matej Močnik**, učitelj na I. mestnej šoli v Ljubljani, stari terg h. št. 13; naročnino in naznanila pa založnik **R. Milic** na starem tergu h. št. 19. Pri tej priliki pa v imenu založništva vljudno pozivamo vse gospode, ki so list dobivali, na uplačevanje zaostale naročnine. Ako kdo želi, mu postrežemo še z nekaterimi prejšnjimi letniki. Bog z nami!

Učenje tujih jezikov. *)

(Konec.)

Te metode se mislijo zdaj (saj po nekoliko) poprijeti po slovenskih mestih, ker bere se, da bo moral učitelj malim otročičem že v prvem razredu — še preden bodo kaj nemškega brati in pisati znali — razne

*) V zadnjem listu str. 354 naj se v 9. versti za besedo vprašanje pristavi „kterega jezika naj se najprej učimo“.

reči kazati in po nemško imenovati. In ker učenik ni, da bi kaj zastoj govoril, moral bo tudi tako izpraševati in okorna ustica malih slovenčkov se bodo mučila in marsikaj na dan spravila, kar bi učitelju smeh vzrokovalo, ko bi mu skerbi zaradi končnega vspeha vedno ne devale v ravnotežje tistega aparata, ki je za smeh. Človek bi djal, da bi se veliko več časa prihranilo, ko bi se otroci po stari navadi pred brati in nekaj pisati in domače misliti naučili, potlej si nemške besede in stavke v glavico vtepali (nektera bi že skor nehoté med branjem in pisanjem obvisela v možganih). Koliko lažje bi bilo po tej poti odganjati pravopisne „kozle“, katerih število se po šolskih pisankah tako množi, kakor so se množili Jakobu kozli, ko je bil pri Labanu za hlapca. Naj pomagajo ušesom tudi oči in roka s peresom. Čem več je delavcev, tem urniše je delo pri kraji. Pred učiti, kako se govori v tujem jeziku, potlej še le brati v njem, je hudo pa večkrat prazno delo; kakor bi kmet šel s šibko matiko svojo široko njivo prekopavat in bi sem ter tje nekaj razberskal, ter še le popoldne plug pripregel in vse od kraja preoral.

Druge verste metode pa terjajo učenje tujih jezikov s pomočjo knjig, toda različno. Nekatere povdarjajo preveč slovnico, druge pa se opirajo na same vaje. Samo záse ni nobeno pravo. Prestave same niso zadosti, slovnica (nemara še kar precej v tujem jeziku!) in berilo brez prestave pa še menj. Nalašč povdarjamo **prestave**, naj reče podzvezdni opombičar ljubljanske „Schulzeitunge“, kar hoče. Najboljše učne knjige za tuje jezike, katere so si do sedaj po vsem omikanem svetu slavo in čislo pridobile, narejene so po vodilu: „Malo pravil, veliko vaj“: longum est iter per praecepta, breve et efficax per exempla! Imenujemo izmed mnogih le tri metode, ki imajo že povsod poznana imena: metoda Ahn-ova, Ollendorf-ova, Toussaint-Langenscheidt-ova.

Vsem tem trem je poglavitna reč prestavljanje. Kdor ne verjame, naj si jih pa kupi in pogleda! Slednja, ki dela v novejšem času počenši z l. 1856. največe furore in dobičke po širokem svetu, velja za francoski jezik 20 gl. za angleški pa ravno toliko. Za francoski jezik so jo že Rusi predstavili v svoj jezik. Narejena je v podobi pisem za vsak jezik v dveh kurzih. Tu je treba mnogo mnogo prestavljati. Razen dolgega spisa, ki se ima po vsih pismih do zadnjega prestavljati, je še velika množica vsakdanjih praktičnih pogovorov, ki naj se prestavljaje naučijo; skor vsako slovniško pravilo ima: Aufgaben zum Uebersetzen; in kolikrat stoji še: Rückübersetzen! in na vse zadnje še „Probeübersetzung“; ki se ima slavnima avtorjema poslati v korekturo! — One dve ste že tako bolj znani.

Tako suhoparno in neukretno učenje tujega jezika bo težko kje najti, kakor ima zdaj biti po naših mestih. G. g. učiteljem ni nič reči, so jako zmožni; učnim knjigam pa, ki se vpeljujejo, zeló veliko! Kar

je dobro za nemški Gradec, Dunaj, Berlin i. t. d., ni tudi za nas. Naj bo pedagog še tako slovečega imena, nikar mu ne verjemite, če vam pravi, da jezikoslovne knjige, narejene za materni jezik, so rabne tudi za tuji jezik!

O gospodu pa, ki je „Tovariša“ prijel v opombici „Schltzg.“ in njegovi klerikalni stranki „Uebersetzung“ očita, rekoč, da je učenje slovenskih pravil za nemščino in prestavljanje „eine unverantwortliche Vergeudung der kostbaren Unterrichtszeit“, se morete le dve reči misliti: ali ni odkritoserčen ali pa zna le en sami jezik dobro. Kajti, če jih zna več, gremo stavit, kolikor hoče, da je že sam mnogo prestavljal, in če mu je bilo to delo zapravljanje časa, naj se sam skesan udari po persih — če pa en sam jezik zna, nima v jezikoslovnih rečeh besede. Pa še dé, da je to, kar terdi „zum mindesten“. Poštenemu človeku se že zamuda drazega časa precejšen greh zdi, bodi si, da ga sam zapravlja ali pa druge zapeljuje v zapravljanje; kaj neki utegne biti slovensko-nemško prestavljanje še nad „mindestens“?

Gospodje, ki dobro znate latinski, gerški, laški, angleški, francoski jezik i. t. d. povejte, ali vam je bilo treba prestavljati ali ne?

Naj zdaj nekteri šolski možje (mit oder ohne Entrüstung) pišejo kar hočejo; prestavljali pa bodo; če ne učenci, pa učitelji sami. Saj je skor pri vsaki točki nove naredbe pristavek: učitelj naj napred v domačem jeziku pove, razloži i. t. d. Ali je to kaj veliko drugače, kakor prestavljati? Modrejše bi pa vendar le utegnilo biti, kar doma take knjige narediti, da bodo učenci v njih sami prestavljali in sicer iz nemškega v slovensko in (kar je opombičar izpustil, pa je še važniše) iz slovenskega na nemško: kakor iz nemških mest za nemški — kot materni — jezik narejene kupovati in v šoli vsako uro sproti prestavljati učencem. Za nemške otroke po naših šolah bi se moralo po postavi ravno tako in toliko storiti z njim tujim, pa tukaj deželnim jezikom — slovenskim! Za take knjige je pa še slabše skerbljeno. Učenci naj prestavljajo, učenci, sami! in sicer ustmeno in pismeno! po versti od lahkega do težega in najtežega!

Saj vsak ve, koliko si otrok srednje zmožnosti zapomni od tega, kar je enkrat slišal!

Kaj bo iz take metode ustmenega razlaganja? Učeniki bodo še večji mučeniki in — če si domači „štruftarji“ in ponavljaji ne dajo plače poviksati, niso pametni, za toliko večji trud. Če pa se otrokom ne bode doma večkrat ponovilo, kar se je v šoli enkrat ali petkrat povedalo, bode vspeh čedalje slabši in morebiti se bo še to, kar nam s toliko jezo (Entrüstung) očitajo, njim samim posrečilo: „den deutschen Sprachunterricht illusorisch zu machen“.

Na Slovenskem enkrat ni mogoče oprati nemškega kožuha, da bi se kolikor toliko s slovenščino ne zmočil, naj se obrača, kakor hoče!

Za koliko bi bilo delo prikrajšano in polajšano, ko bi bile knjige vzajemno, sistematično in progresivno izdelane za vse šole po enakem — seveda dobrem — kopitu. Saj je v slovnici toliko pravil, ki so skor za vse evropske jezike enaka, posebno pa še za slovenski in nemški. Domači jezik naj ostane podlaga (kakor drugod po širokem svetu). Pravila, ki so za oba jezika enaka, naj se pri obeh enako zapisujejo, s taistimi besedami učijo. Kar je za nemški jezik drugače ali več, le to naj se prenaredi in pridá. Nemški izrazi naj se v slovnici polagoma vpeljujejo, nikakor pa ne kar vse naenkrat: „Kdor se prezgodaj uči, se bo prekasno naučil“ je prav premišljeno rekel nekdo.

To, to je zapravljanje druzega časa: ko se mora učenec ravno tisto reč učiti, pa tolikrat in vselej z druzimi besedami, po drugi versti (sistemi), po drugem avtorji i. t. d.!

Ako se tako, kakor smo zdaj rekli, obravnava slovnica, in sklepa z vajami, kakoršne smo pred priporočali: potem bi se nam utegnilo ogromno delo zljajšati in izveršiti, da bodo naši šolarji v istem času še enkrat toliko storili, kakor drugod; da bode učenec izdelavši mestne šole veljal za dva taka, ki sta izdelala iste šole na nemškem, na francoskem, laškem i. t. d.

Mihael Verne.

9. **Občna Povestnica** ali Zgodovina celega sveta. Spisal Mihael Verne. Doklada Novic. l. 1856 — v 8. I. Povestnica starega časa str. 495 — 533 §. 88 do §. 90. II. Povestnica novega časa str. 1 — 439 §. 1 do §. 91. — Naprošen, naj doverši Vertovčevo nedokončano povestnico, pisal je dr. J. Bleiweisu l. 1855: „V kratkem Vam bom poslal nekaj malega občne povestnice, pa le za pokušnjo kakor sem obljubil . . . Preberite spis berž ko utegnate, in blagovolite mi odkritoserčno in brez ovinkov odpisati, če je za Vašo rabo ali ne. Če je, ga bom po malem napredoval, če pa ne, sem saj besedo svojo rešil, ker sem Vam po obljubi precej velik odlomek — se ve da le za pokušnjo spisal. Bodi si pa to ali uno, kaj ne da ta reč ne bo najnega prijateljstva kalila in motila?“

Spisa je le osem pol, in ker ga je tako malo, ne bote mogli prihodnje leto Novicam povestnice prikladati. Druzega Vam tedaj ne ostaja, ko svojim bravcom naravnost povedati, da za léto 1856 nimate zgodopisa še zadosti in da jim ne bote priklade dajali; ali pa jim, kar je spisanega, kakošnega pol leta podajati, druzega pol leta pa jih s čém druzem odškodovati. — Na vsako vižo pa Vam bo treba moj rokopis, če Vam bo